

3, 10). De asemenea, a menținut sau a citat unele emendări ale erudiților italieni din sec. XV, care i s-au părut juste sau, cel puțin, vrednice de a fi menționate.

Textul *Silvelor* este precedat de o listă a edițiilor și studiilor citate în aparatul critic și de o bibliografie a studiilor referitoare la *Silvae* și publicate după apariția ediției lui Klotz.

Ediția se încheie cu un index nominum, care cuprinde numele proprii și adjectivele derivate din nume proprii; sînt citate versurile respective. Indicele este cu atît mai util cu cît, uneori, pentru a înlătura confundarea unor termeni și pentru a întregi sensul unor versuri, se aduc scurte precizări, care constituie un mic comentariu al textului.

Janina Vilan-Unguru

Epistulae S. Desiderii Cadurcensis sociis Seminarii Latini Stockholmiensis adiuvantibus editit et commentario instruxit Dag Norberg. Almqvist, Stockholm, 1961, 88 p. (Acta Vniuersitatis Stockholmiensis, Studia Latina Stockholmiensia, VI).

Desiderius a trăit și a scris la Cadurca, în Aquitania, din Gallia de miazăzi, între anii 630—655. Colecția de mai sus cuprinde în prima parte scrisorile lui Desiderius însuși, iar în partea a doua răspunsurile corespondenților săi. Această corespondență este un izvor de seamă pentru adîncirea cunoștințelor noastre despre latina vulgară din prima jumătate a veacului al VII-lea. Textul fusese editat cu greșeli de către W. Arndt în *Monumenta Germaniae Historica* și este publicat acum din nou, pe baza unui examen scrupulos al tradiției manuscrise, fiind însoțit de un comentariu istoric și lingvistic. Materialul lingvistic ne interesează de aproape în legătură cu studiul formării limbii și poporului român.

Întîlnim astfel în scrisul de toate zilele *e* în loc de *ɨ* și *o* pentru *ŭ*, fenomene mai vechi, dar care au persistat în limbile romanice: *antestitem* I 13, 3 și *iteneris* II 8, 9 sau *copio* pentru *cupio* I 6, 6, *comolum* pentru *cumulum* II 6, 5. Fonetismul *dirigere* pentru *dirigere*, discutat la rubrica «recompositio», adică refacerea compusului după modelul verbului simplu, poate fi dat de asemenea ca exemplu de transformare a lui *ɨ* accentuat în *e* accentuat, păstrat în românescul *drege*. În *humilem* (din *ante uestra uestigia capud humilem subdel* I 16, 31) autorul vede un simplu fapt de grafie, un *-m* final adăugat, intrînd în categoria așa-zisei scrieri inverse, dar de fapt avem a face mai curînd cu un fenomen de morfologie, adică transformarea neutrului în masculin, foarte frecventă în latina tîrzie. *Locuplex* II 1, 27 pentru *locuples* s-a ivit sub analogia cuvîntelor în *-plex* și s-a răspîndit pînă în provinciile dunărene, unde întîlnim de asemenea *interpret* pentru *interpres*, în Pannonia, și *milex* pentru *miles*, în Dacia. Extinderea preverbului *ad-* (*admodiare* II 21, 10; *adponere* II 19, 12; *adridere* I 10, 1) explică mai bine prezența în romînă a lui *a dormi* față de *a dormi*, care își au rădăcinile în latina carpatobalcanică. Forma *fugire* I 14, 9, pentru *fugere* a stăruit în romînă și în italiană. Din ablativul *mente* precedat de un adjectiv (exemplu: *defixa mente adsistiles* I 13, 14) s-a dezvoltat treptat, după secolul al V-lea, sufixul romanic (francez *-ment*, italian *-mente*) care n-a prins rădăcini în provinciile dunărene, deoarece atunci nu mai existau legături puternice cu apusul. Întîlnim în textul de față atît *basilica*, cît și *ecclesia*; primul cuvînt înseamnă «biserică», în sens de «construcție, clădire», iar celălalt în înțeles de «comunitate religioasă»: *iam credo ad aures tuas perlatum, qualiter monasterium construere coeperim et basilicam iam inibi, Domino cooperante, consummatam habeam* I 12, 3—5; *domnus Dacobertus rex... quingentos solidos im luminaria ad basilicas Mellenses deligauit* II 13, 14—16; dar *quoeso ut de conditiones Cadurchae*

ecclesiae... studeatis. Prin urmare, în romînescul *biserică* a stăruiit cuvîntul concret și popular *basilica*, pe cînd în apus s-a generalizat abstractul și doctul *ecclesia* « adunare, comunitate religioasă creștină ». Frecvența cuvîntului *merces, mercedis*, din care s-a dezvoltat francezul *merci* este pe deplin justificată în Gallia: *integra mercede studeatis habere* I 5, 15; *singulari mercede studele habere* I 6, 11; *de deum mercedem habeas* II 18, 16. De asemenea *causa* I 14, 16, cu înțelesul « lucru, obiect », păstrat în francezul « chose » și *sobinde* II 6, 20 cu sensul « adesea » (în franceză *souvent*) arată că latina scrisă din prima jumătate a veacului al VII-lea avea atingeri cu limba vorbită și se lăsa influențată de către aceasta. Ediția de față este reușită și ne dă în același timp o bună pildă de colaborare între profesor și studenți, într-o muncă creatoare care fără îndoială că a fost pentru ei nu numai utilă, ci și plăcută.

H. Mihăescu

EMILIO PERUZZI, *Le Iscrizioni Minoiche*, în *Atti dell'Accademia Toscana di Scienze e Lettere «La Colombaria»*, XXIV, 1959–1960, Firenze, Leo S. Olschki-Editore, 1960, p. 31–128.

Lucrarea de față este o bună punere la punct a problemelor care privesc descifrarea scrierii lineare A.

Mai întîi, în ceea ce privește scrierea, autorul observă că asemănarea unor semne în linearul A și în linearul B nu este suficientă pentru a justifica atribuirea acelorași valori fonetice semnelor asemănătoare. Dar dacă e vorba de nume proprii care provin din liste cu nume de persoane, atunci asemănarea semnelor garantează identitatea valorilor fonetice ale lor. Dacă ultimul semn al unui astfel de nume diferă în textul în A față de cel din textul în B, atunci e de presupus că diferența provine dintr-o schimbare a vocalei desinențiale a numelui minoan (scris în A) într-o vocală desinențială greacă (scrisă în B). Compară gr. Νικόλαος, lat. *Nicolaus*; gr. Ἀναξαγόρου, lat. *Anaxagorae*. Din faptul că evoluția formelor semnelor indică o trecere de la linearul A la linearul B, nu trebuie trasă concluzia, zice autorul, că grafiile prin silabe deschise erau mai bine adaptate pentru limba notată de linearul A, decît pentru limba greacă a linearului B. Spre exemplu, grafia *Pa-i-to* (Φαιστός), aparține atît limbii din linearul A, cît și la cea din linearul B.

Urmează o cercetare a textelor clasificate după obiectul lor: 1. operațiuni comerciale; 2. liste de persoane; 3. rații; 4. cereale; 5. smochine; 6. untdelemn de măsline și măsline; 7. vin; 8. produse diverse. În cursul tratării sale, autorul ridică un număr de probleme și face observații interesante. Turul de orizont al textelor în linear A se încheie cu cele avînd caracter prezumabil religios. Recolta de informații este destul de săracă și desigur vina nu este a autorului; numărul și lungimea textelor sînt destul de reduse și caracterul lor este îndoielnic. Literalmente nu se putea face mai mult decît a făcut autorul, iar rezultatele rămîin ipotetice.

În partea finală a studiului său, autorul se ocupă de caracterul limbii minoene notată prin scrierea lineară A și înrudirea ei cu alte limbi cunoscute. El observă că mijlocul cel mai sigur pentru a stabili familia căreia îi aparține o limbă este morfologia ei. Dar acest domeniu este aproape necunoscut pentru limba notată prin linearul A, așa încît nu rămîne decît de a consulta lexicul. Dar și aci trebuie eliminat lexicul care privește anumite produse și tehnici care sînt sau pot fi comune întregului spațiu mediteranean, după cum observă în mod judicios autorul. Astfel de denumiri sînt spre exemplu: *sa-sa-me* (A), *sa-sa-ma* (B), *σάσαμα*; *su-ku* (A),